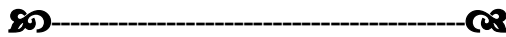


การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับบริหารงานตามยุทธศาสตร์
ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม*

APPLICATION OF BUDDHA DHARMA PRINCIPLES AND MANAGEMENT
ACCORDING TO STRATEGY OF THE DEPARTMENT
OF INDUSTRY PROMOTION.



ศิริ รุ่งภัทรเสวต

Siri Rungpatarasavet

สำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน)

Pinkanakorn Development Agency (Public Organization)

E-mail: sirisavet@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งอธิบายการนำเอาหลักพุทธธรรมมาช่วยในการบริหารงานตามหลักยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้และธรรมที่กล่าวมา คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ 1) ด้านฉันทะ การพอใจในงาน 2) ด้านวิริยะ ความขยันหมั่นเพียร 3) ด้านจิตตะ เอาใจใส่ในงานวิเคราะห้อย่างรอบคอบก่อนนำไปปฏิบัติ 4) ด้านวิมังสา ใช้ปัญญาหาเหตุผล มาประยุกต์ให้เข้ากับยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อันประกอบด้วย 1) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดโซ่อุปทาน ได้แก่ เพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรม 2) ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการประกอบการประกอบการ ได้แก่ การพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพทันสมัย สร้างและพัฒนาเครือข่ายหน่วยงานและผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม 3) ด้านการพัฒนาสมรรถนะองค์การให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะบุคลากร สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาท 4; การบริหาร; ยุทธศาสตร์

Abstract

This academic article aimed to explain the application of Buddhist principles to help in the management of the Department of Industrial Promotion's strategic principles. In order for the operation to be in accordance with the objectives and goals that have been set and the aforementioned Dhammas were the 4 principles of Bala Dhamma, which is the Dharma that leads to success, namely: 1) Prospect, contentment in the work. 2) Perseverance, diligence, 3) Chitta, pay attention to analytical work carefully before implementing it, 4) Introspection, use wisdom to find reasons. to be applied to the strategy of the Department of Industrial Promotion which consisted of 1) enhancing the capacity of targeted industries throughout the supply chain, i.e. enhancing industrial potential through innovation, technology, digital and creativity; Develop entrepreneurs and industrial personnel, 2) The development of supporting factors that were conducive to entrepreneurship was the development of efficient and modern services. 3) development of organizational capacity consisted of creating and developing network of agencies and industrial business service providers, personnel skills and competencies, motivating stimulating consciousness, cultural values and work environment.

Keywords: Iddhipada 4; Administration; Strategic

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่อยู่ในสภาวะต่าง ๆ ความผันผวนทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป จึงส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย รูปแบบการบริหาร โครงสร้างองค์กร เพื่อให้สอดคล้องและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (สุรพล สุยะพรหม และคณะ, 2555)

จะเห็นว่าได้ว่าความสำเร็จและล้มเหลวของงานในองค์กรย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและถ้าพนักงานมีความรักความผูกพันต่อองค์กรที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ ย่อมต้องการที่จะแสดงความรู้ความสามารถ และใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นให้บังเกิดประโยชน์และผลดีกับองค์กรอย่างเต็มที่ ความรักความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรสามารถแสดงออกให้เห็นได้ในทางพฤติกรรมด้วยการเสียสละแรงกายเสียสละทรัพย์สินตลอดทั้งการ

ใคร่ครวญความคิดและการอุทิศเวลาให้กับงานที่รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมายจนงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ (ภักดี รัตนมุขย์, 2561)

แผนยุทธศาสตร์ถือแนวทางการปฏิบัติงาน ภายใต้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต รวมถึงนโยบายในระดับ ต่างๆ ซึ่งการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่ดีจะต้องทำให้วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้บรรลุผล โดยมี กระบวนการตั้งแต่การกำหนดทิศทาง ซึ่งก็คือการกำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ การวิเคราะห์ สถานการณ์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อนำไปสู่การกำหนด ยุทธศาสตร์ และการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ

ดังนั้นการนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการส่งเสริมการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักอริยปาท 4 ที่เป็นหลักธรรมในการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียร และอดทนในการทำสิ่งต่าง ๆ จิตตะ คือ ความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ ไม่ทอดทิ้งงาน วิมังสา คือ ความคิดพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่ทำอยู่เสมอ (ที.ปา. 11/231/233)

หลักพุทธธรรม

ความหมายของหลักอริยปาท 4

หลักอริยปาท 4 นั้นเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ ประสบผลสำเร็จตามหลักอริยปาทที่พระองค์ได้ตรัสไว้ใน พระไตรปิฎก เพื่อให้ เป็นข้อ ปฏิบัติหรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จประกอบการงานที่ดี เมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้ กิจที่ ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงด้วยอริยปาท 4 พระพุทธองค์ได้ให้หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับอริยปาท 4 ในสูตรต้นตปิฎก มัชฌิม นิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ (ม.ม. 13/247/292) ไว้ว่า สาวกทั้งหลายของเราผู้ปฏิบัติตามเจริญอริยปาท 4 ประการ คือ ภิกษุใน ธรรมวินัยนี้

1) เจริญอริยปาทอันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะ ความเพียรสร้างสรรค์)

2) เจริญอริยปาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะความ เพียรสร้างสรรค์)

3) เจริญอริยปาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตความ เพียรสร้างสรรค์)

4) เจริญอริยปาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสา สมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ประการนั้นแล สาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่ง อภิญญาและ อภิญญาบารมีอยู่ ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสใน สูตรต้นตปิฎก ที่มณิกาย มหาวรรค

(ที่.ปา. 11/231/233) ว่าพระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรงเห็นเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้นทรงบัญญัติอิทธิบาท 4 ประการนี้และเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนาญในเรื่อง ความสำเร็จเพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ

กล่าวได้ว่า อิทธิบาท 4 เป็นสิ่งเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อให้ชำนาญเพื่อพลิกแพลง ให้เกิด ความสำเร็จเพื่อละกิเลสอันเป็นเครื่องผูกใจ 4 ประการ

1) ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) ได้แก่ มีใจรัก พอใจจะทำงาน นั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้ เสร็จ ๆ หรือ เพียงเพราะอย่างได้รางวัลหรือผลกำไร มีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหาร องค์กรเอกชน เพราะเป็นจุดเริ่มต้น ที่จะทำให้อุบัติการณ์เกิดและมีความพอใจในหน้าที่รับผิดชอบ และปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเองรักและพอใจที่จะได้รับพัฒนาด้านตนเอง เพื่อนำ ความรู้มาใช้ในหน้าที่ที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ กระตือรือร้นพร้อมที่จะให้มีการพัฒนาด้านตนเอง ทั้งด้าน ร่างกายและจิตใจ ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมที่จะพัฒนางาน และบุคลากรมีความ พอใจที่จะมีการพัฒนาอยู่เสมอ และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและ นโยบายขององค์กร มีการจัดการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอยู่เสมอ

2) วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ขยัน) ได้แก่ พากเพียรทำ ขยัน หมั่นประกอบ หมั่นกระทำการนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดทิ้ง ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ ซึ่งเป็นหลักการประกอบความเพียรชอบ จะทำให้อุบัติการณ์ มีความตื่นตัวพร้อมที่จะพัฒนาการทำงานอยู่ตลอดเวลา ฝึกฝนพยายามพัฒนาด้านตนเองให้เกิดความ ขำนาญในหน้าที่ด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติม ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนเองปฏิบัติอย่างเต็ม ศักยภาพ มีการจัดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการอย่าง ต่อเนื่อง

3) จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริ่งจ๋ง) ได้แก่ เอาจิตฝึกฝน ตั้ง จิต รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความ คิดใน เรื่องนั้นทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานของบุคลากร มี ระบบที่ตรวจสอบให้บุคลากรมีการเอาใจใส่ในการพัฒนาด้านตนเองอยู่เสมอ เมื่อเกิดปัญหาก็หมั่น ตรวจสอบหาข้อบกพร่องขององค์กรเพื่อพัฒนางานขององค์กร ฝึกฝนตนเองให้มีความรู้พร้อมที่ จะมาสนับสนุนการบริหารอย่างสม่ำเสมอ โดยศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมา พัฒนางานองค์กร เพื่อให้บุคลากรได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ

4) วิมังสา : บริหารด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ทดสอบ ตรวจสอบ ปรึษาปรึกษา) ใช้ปัญญาสอบสวน ได้แก่ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผลและตรวจสอบข้อ ยิงหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไข ปรึษาปรึกษา เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป เพราะผู้บริหารต่างให้ ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่าง

เหมาะสม มีการแก้ไขปัญหการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีการพัฒนาดียิ่งขึ้นไป ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม หาวิธีการต่าง ๆ มาพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอดทนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง ไตร่ตรองการทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ โดยใช้กำลังสติปัญญา แสวงหาวิธีการปรับปรุง กระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545)

ความสำคัญของปัญหาและการบริหารงานของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอุตสาหกรรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการประกอบการที่เป็นเลิศ และมีความยั่งยืนสู่สากล ดังนั้น เพื่อให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมีทิศทางในการดำเนินงานและบรรลุตามภารกิจดังกล่าวกองยุทธศาสตร์และแผนงานจึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2562-2564 ที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2562-2564) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรียุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2564)

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมขาดการกำหนดบทบาทและหน้าที่ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ มีปัญหาด้านของการพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการยกระดับวิสาหกิจฐานราก ให้สอดคล้องกับความต้องการและครอบคลุมทุกพื้นที่ (สำนักงาน ก.พ., 2564)

การบริหาร

การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานในการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร และทรัพยากรในองค์กร เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร หลักในการบริหารนั้น ขึ้นกับองค์การว่าจะเลือกใช้การจัดการรูปแบบใด ซึ่งมีปัจจัยหลายด้าน ทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร และปัจจัยภายในองค์กร แนวคิดการบริหารงาน

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น โดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างในการทำงาน องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC มีรายละเอียดดังนี้

1) การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สำเร็จ ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

2) การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิก และสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและกระจายอำนาจ

3) งานบุคลากร (Staffing) เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

4) การอำนวยการ (Directing) เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

5) การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร (ภูษิต วงศ์หล่อสายชล, 2555)

แนวคิด ทฤษฎีและการบริหารงานตามหลัก PDCA

แนวคิดทฤษฎี PDCA

แนวคิดทฤษฎีของ PDCA เป็นแนวคิดหนึ่ง ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแค่การวางแผน แต่แนวคิดนี้เน้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แนวคิด PDCA ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Walter Shewhart ซึ่งถือเป็นผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม การนำ PDCA เข้ามาประยุกต์ใช้ทั้งการทำงานประจำ และการปรับปรุงงานโครงสร้างของ PDCA ประกอบด้วย

- 1) Plan คือ การวางแผน
- 2) Do คือ การปฏิบัติตามแผน
- 3) Check คือ การตรวจสอบ
- 4) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (Deming, 2564)

การบริหารงานตามหลัก PDCA

1) ด้านวางแผน (Plan) คือ การจัดทำแผนการปฏิบัติงาน การกำหนดงบประมาณและการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนการปฏิบัติงาน การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนให้แก่บุคลากร

2) ด้านปฏิบัติตามแผน (Do) คือ การกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการ มีผู้รับผิดชอบดำเนินการได้ตามกำหนดไว้ การประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดได้และสามารถดำเนินการได้ตามงบประมาณที่กำหนดไว้

3) ด้านตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (Check) คือ การกำหนดวิธีการรูปแบบการประเมิน มีรูปแบบของการประเมินเหมาะสม ผลของการประเมินตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

4) ด้านปรับปรุงแก้ไข (Act) คือ การระดมสมองเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา จุดอ่อนที่ค้นพบ การระดมสมองเพื่อหาทางเสริมข้อดี จุดแข็งเพิ่มขึ้น การนำผลที่ได้จากการระดมสมอง เสนอคณะกรรมการประกันคุณภาพของคณะเพื่อพิจารณาสำหรับใช้วางแผนครั้งต่อไปการกำหนดกลยุทธ์ในการจัดทำแผนครั้งต่อไปและการกำหนดผู้รับผิดชอบไปดำเนินการจัดทำแผนครั้งต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารตามยุทธศาสตร์

ความหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มีความวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ เป็นการร่วมจิตมีเป้าหมายประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงค์ร่วมของทุกฝ่าย ผนึกพลังใจของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์แผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีต รู้ปัจจุบัน เพื่อไล่ให้ทันอนาคต วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา วิเคราะห์ทรัพยากร ทนต่าง ๆ อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่ยังไม่ได้พัฒนาหรือยังไม่ได้พัฒนาเต็มที่ หรือที่ยังซ่อนเร้นอยู่ แผนยุทธศาสตร์ที่ดีเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวางแผนที่ดีการบริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นประสิทธิผลที่ปรากฏจริงเป็นแผนที่มีความประสงค์ดี ก่อให้เกิดการร่วมมือ มีหลักการดีก่อให้เกิดการร่วมคิด มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการร่วมทำ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่จัดการดี ก่อให้เกิดการร่วมแรง ในภาษาไทยมีวลีว่า “ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ” (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ประกอบด้วยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1) การกำหนดทิศทาง (Direction Setting) คือ กรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดทิศทางในระยะยาวในการกิจ (Mission) ของกระบวนการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์นั้น ชั้นแรกองค์การจะต้องระบุภารกิจและเป้าหมายหลักที่สำคัญขององค์กรซึ่งภารกิจหมายถึงประกาศหรือข้อความขององค์กรที่พยายามกำหนดว่าจะทำอะไรในปัจจุบัน และกำลังจะทำอะไรในอนาคต

2) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) คือ การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึง จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค หรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสวอท (SWOT Analysis) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์

3) การจัดทำยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) คือ การพัฒนาแผนระยะยาวบนรากฐานของโอกาสและอุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน โดยองค์การจะต้องกำหนดและเลือกยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับองค์การที่สุด ผู้บริหารต้องพยายามตอบคำถามว่า ทำอย่างไรองค์การจึงจะไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ได้โดยใช้ความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์

4) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแปลงยุทธศาสตร์และนโยบาย ไปสู่แผนการดำเนินงานกำหนดรายละเอียดด้านต่าง ๆ

เช่น ด้านงบประมาณหรือวิธีการดำเนินงานซึ่งกระบวนการนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภายในด้านวัฒนธรรมโครงสร้าง หรือระบบการบริหาร เพื่อให้สามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

5) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) คือ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผลยุทธศาสตร์ที่นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้นมักจะเกิดข้อผิดพลาดที่ต้องการการปรับปรุง เพื่อให้แน่ใจว่ายุทธศาสตร์นั้นจะก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามแผนที่ได้ตั้งไว้ (ปรียาพร วงศ์อนุการโรจน์, 2548)

การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ตามยุทธศาสตร์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดโซ่อุปทาน ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ การสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมชุมชน การพัฒนาศักยภาพและการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมและการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานภาคอุตสาหกรรม

2) ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการประกอบการประกอบการ ได้แก่ การพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพทันสมัย และครบวงจร การสร้างและพัฒนาเครือข่ายหน่วยงานและผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบและวิธีการในการส่งเสริมอุตสาหกรรม

3) ด้านการพัฒนาสมรรถนะองค์การให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรม และธรรมาภิบาลในองค์การและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้

จากการศึกษาสามารถสร้างรูปแบบของการประยุกต์หลักพุทธธรรมกับบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ประกอบด้วยฉันทะ การพอใจในงาน การพัฒนางานอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ด้านวิริยะ ความหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ด้านจิตตะ เอาใจใส่ในงาน วิเคราะห์รอบคอบก่อนนำไปปฏิบัติ ด้านวิมังสา ใช้ปัญญาหาเหตุผลและหลักการบริหารเพื่อส่งเสริม อุตสาหกรรม ดังภาพที่แสดง

การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หลักอิทธิบาท ๔

ฉันทะ (รักงาน) - สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดและมีความพอใจในหน้าที่รับผิดชอบและปฏิบัติอย่างเต็มกำลัง - เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมที่จะพัฒนางานและนโยบายขององค์กร - มีการจัดการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกองค์กรอยู่เสมอ	วิริยะ (สู้งาน) - กระตุ้นการบริหารงานเพื่อให้บุคลากรตื่นตัวพร้อมที่จะพัฒนาการทำงานอยู่ตลอดเวลา - หมั่นฝึกฝนพยายามพัฒนาบุคลากรให้เกิดความชำนาญในหน้าที่ด้วยการเรียนรู้เพิ่มเติม - ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานพัฒนาการบริหารงาน	จิตตะ (ใส่ใจงาน) - เพิ่มศักยภาพในการทำงานของบุคลากร - มีระบบที่ตรวจสอบให้บุคลากร - มีการเอาใจใส่ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ - ฝึกฝนตนเองให้มีความรู้พร้อมที่จะมาสนับสนุนการบริหารอย่างสม่ำเสมอ	วิมังสา (บริหารด้วยปัญญา) - ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ด้วยการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม - มีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีการพัฒนาดียิ่งขึ้นไป - ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม มาพัฒนาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
---	---	--	--

ยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ด้านการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดโซ่อุปทาน	ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการประกอบการประกอบการ	ด้านการพัฒนาสมรรถนะองค์กรให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง
- เพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยี ดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ - พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรม - ยกระดับอุตสาหกรรมชุมชน - เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ - พัฒนาระบบโลจิสติกส์	- การพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพทันสมัย - สร้างและพัฒนาเครือข่ายหน่วยงานและผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม - พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบและวิธีการในการส่งเสริมอุตสาหกรรม	- พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะบุคลากร - สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรม และธรรมาภิบาลในองค์กร - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับบริหารงานตามยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (ศิริ รุ่งภัทรเสวต, 2565)

สรุปจากองค์ความรู้

การนำเอาหลักพุทธธรรมมาช่วยในการบริหารงานตามหลักยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน โดยการบริหารงานตามหลักยุทธศาสตร์นั้น สามารถพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมให้ดียิ่งขึ้น ทั้งการพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพที่ทันสมัย ครบวงจร และพัฒนาสมรรถนะองค์กรให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้ จึงน้อมนำเอาหลักธรรมอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ มาประยุกต์ใช้ 4 ประการ คือ 1) ด้านฉันทะ การพอใจในงาน กระตือรือร้นการทำงานอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง 2) ด้าน

วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร การปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 3) ด้านจิตตะ เอาใจใส่ในงานวิเคราะห์อย่างรอบคอบก่อนนำไปปฏิบัติ 4) ด้านวิมังสา ใช้ปัญญาหาเหตุผล พิจารณาใคร่ครวญหาข้อดี ข้อด้อยทุกครั้งเพื่อเป็นแนวทางครั้งต่อไป มาประยุกต์ให้เข้ากับยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม อันประกอบด้วย 1) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถอุตสาหกรรมเป้าหมายตลอดโซ่อุปทาน ได้แก่ เพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยี ดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรมยกระดับอุตสาหกรรมชุมชน เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ 2) ด้านการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการประกอบการประกอบการ ได้แก่ การพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพทันสมัย สร้างและพัฒนาเครือข่ายหน่วยงานและผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ รูปแบบและวิธีการในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ๓) ด้านการพัฒนาสมรรถนะองค์การให้รองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ พัฒนานอค์ความรู้ทักษะและสมรรถนะบุคลากร สร้างแรงจูงใจ กระตุ้นจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรม และธรรมาภิบาลในองค์การและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2564). *กฎหมายและข้อบังคับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.dip.go.th/th>.
- ปรียาพร วงศ์อนุการโรจน์. (2548). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *ธรรมานุชิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ กรมศาสนา.
- ภักดี รัตนมุขย์. (2561). *THAILAND 4.0 ตอบโจทย์ประเทศไทย?*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ปัญญาชน.
- ภูษิต วงศ์หล่อสายชล. (2555). *การจัดการดำเนินงาน*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงาน ก.พ. (2564). *การบริหารจัดการบุคลากรภายในองค์กร*. สืบค้น 25 ธันวาคม 2564, จาก <https://job.ocsc.go.th>.
- สุรพล สุยะพรหม และคณะ. (2555). *พื้นฐานทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย : ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มข้นชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- Deming, W. E. (2564). *วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA: Deming Cycle)*. สืบค้น 22 มกราคม 2564, จาก <http://colacooper.blogspot.com/2012/09/pdca.ht>